

Školitelský posudek diplomové práce ROBERTA R. NOVOTNÉHO

TURNOVŠTÍ FRANTIŠKÁNI V BAROKNÍM OBDOBÍ (1651–1763)

Diplomová práce Roberta R. Novotného je výsledkem dlouholetého výzkumu a byla vypracována velmi samostatně. Autor je zkušený badatel, který v regionu dlouho působil jak v (semilském) archivu, tak i v (turnovském) muzeu, vyzkoušel si (s úspěchem) i ediční práci, když před několika lety založil řadu *Archivum Paradisi Bohemici* (zřejmě ze skromnosti ji ani neuvedl v seznamu pramenů a literatury). Jeho předkládaná práce představuje turnovský klášter františkánů-observantů v období od jeho založení (valdštejnskou vrchností) do roku 1763. Volba horního časového mezníku není pochopitelně jednoznačná (a také se v průběhu práce několikrát změnila). Autor se nakonec rozhodl ukončit svou práci rokem, jenž vychází spíše z obecných než regionálních dějin. Můžeme o něm diskutovat, nicméně je pravdou, že při zvoleném, to je nesmírně důkladném přístupu, by zvládnutí ještě delšího časového úseku bylo v rámci diplomové práce jen těžko možné.

Svůj text rozčlenil Novotný tak, že hlavní kapitole o dějinách a působení františkánů předdeslal dvě kratší úvodní kapitoly, z nichž v první podává hutné dějiny observantské větve františkánského řádu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (dějiny české provincie), v druhé pak představuje osudy a obsah archivu (pramenů) turnovských františkánů i prameny ostatní, k turnovskému klášteru se vztahující (z APA, z fondu města Turnova, z RA Valdštejnů). Absenci kapitoly o literatuře bohatě nahrazují obšírné poznámky, z nichž ty k úvodu shrnují literaturu k františkánům u nás (z poslední doby zvláště práce Petra Hlaváčka a Martina Elbela), ty v úvodu k podkapitole o uvedení františkánů do Turnova zase literaturu k dějinám města atd. Ve svých poznámkách je Novotný velmi často polemický, takže tyto představují nejen souhrn, ale i kritiku dosavadní literatury.

Kapitoly o turnovských františkánech autor pojal – velmi šťastně – ne jako souvislé chronologické vylíčení osudů konventů, ale jako sled o kapitol o konkrétních tématech a problémech s klášterem spjatých. Hned ovšem dodávám, že ani tímto způsobem o nic podstatného z dějin kláštera nepřicházíme, i kdyby to mělo být opět jen v poznámkách. Na to zná Novotný své prameny příliš dobře a nemálo z nich zpřístupňuje v podobě drobnějších edic vložených přímo do textu. Tento poněkud barokní styl výstavby textu je vysvětlitelný tím, že v přílohách edice dokumentů nenajdeme (ovšem s výjimkou edice části účetní knihy za rok 1759). Každopádně jsou otiskované texty po stránce editorské ošetřeny velmi dobře, Novotného ediční technika rozhodně na barokní úrovni není.

Po kapitole o počátcích turnovského konventu zařadil autor důležitou a poměrně rozsáhlou kapitolu o náboženském mecenátu na Turnovsku v době baroka. Jako i v jiných kapitolách, poskytuje tu Novotný čtenáři více než by se z titulu kapitoly zdálo. Zabývá se stavební i výtvarnou činností v regionu (nesdílím jeho skepsi, že v regionu působilo málo kvalitních architektů, i jím uváděné příklady zejména černínských stavitelů toto přesvědčivě vyvracejí) zejména s ohledem na církevní zakázky. A poměrně široký akční rádius působení turnovských františkánů mu současně umožnil, aby si posvětil i na mimoturnovské nadační aktivity františkánských mecenášů, pokud s činností řádu v kraji nějak souvisely. Novotný se tu pouští mj. i do zajímavé, byť diskutabilní úvahy o „správní paměti kraje“, odvozované z rozsahu frýdlantského dominia. Že se okruh příležitostného i pravidelnějšího působení františkánů s tímto územím zhruba shoduje bych přičítal hlavně tomu, že Frýdlantsko se sice rozpadlo na řadu menších dominií, ale jeho vnější hranice se často neměnily.

Následují kapitoly věnované třetímu řádu a bratrstvu, tady se dostane pozornosti i františkánským specifickým, jakkoli se jejich spiritualitou autor nijak podrobněji nezabýval.

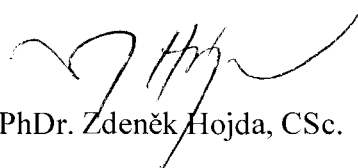
Velmi zajímavý exkurs představuje spor o Valdštejn, kde vznikla ermitáž (pozoruhodná díky její „holanovské“ historii) a kam byly z Turnova i širšího okolí pořádány poutě se slavnostními bohoslužbami. Františkáni se tu střetávali se zájmy světského kléru a historie těchto sporů i následných zásahů světské vrchnosti je v příslušné kapitole celkem přehledně rekapitulována.

V nejrozsáhlejší podkapitole představuje autor výsledky rozboru klášterních účtů. Zde nelze ani ve stručnosti shrnout množství zajímavých poznatků, které z této analýzy vzešly. Zmíním alespoň jeden: k nejtědřejším letům pro klášter patřilo období sedmileté války! Novotný nejen průkopnický zpracoval dějiny finanční správy a hospodaření jednoho mendikantského kláštera v 18. století (samozřejmě tu hrály nemalou roli almužny nebo výběr do kostelní pokladničky), což už samo o sobě by představuje nemalý (také metodický) přínos, ale prokázal, že právě účty mohou vypovídat o celé řadě otázek a problémů, s nimiž se turnovský klášter vyrovnával.

Velmi cenné jsou rovněž přílohy, z nichž bych vyzdvihl kalendárium (vlastně dějiny turnovských františkánů v datech), personální přehledy a zejména opět výsledky analýz účetního materiálu, tentokrát v podobě tabulek a grafů.

Ve své diplomové práci tak Robert Novotný prokázal schopnost zvládnout velké množství pramenného materiálu, tento utřídit a často i metodicky nově interpretovat, edičně zpřístupnit a především – aniž by se jím nechal zavalit – využít jeho výpověď v syntéze, která je nesporně cenným příspěvkem k dějinám regionu, církevním dějinám a kulturním dějinám, a ovšem také k dějinám správy. Navrhuji proto ohodnotit jeho práci stupněm „výborný“.

V Praze 14. září 2009

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.